

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SÆRTRYK AF
KULTURMINDER
1960

Bjørn Stisgaard Kornerup

8. maj 1896 - 5. november 1957

FIGURMALEREN Valdemar Kornerups søn Bjørn havde sit første møde med latinen i Frederiksborg lærde skole. Mødet fik afgørende betydning for ham. Hans læremester i kirkehistorien H. F. Rørdam indprentede ham senerehen latinens værdi for den kirkehistoriske forsker, og hans eget temperament trivedes med de klassiske udtryksformer. Selv sagde han, at der ikke gik nogen dag hen, uden at han i kortere eller længere tid beskæftigede sig med dette sprog. Hvad skole-

gangen iøvrigt angik, plejede han altid selv – lidt koketterende – at sige, at han ikke var nogen god elev, fordi han havde så meget andet i hovedet, men at han i hvert fald fik lært sig en god og tydelig håndskrift. For vor maskinalder måske en petitesse, for Kornerup noget meget væsentligt. Kunstnersønnen, som tilsyneladende ikke beherskede noget stort register af kunstneriske udtryksevner, og som i al fald hvad musik angik, var berøvet evnen til æstetisk nydelse, lagde en ligefrem forbløffende vægt på håndskrift – sin egen såvelsom andres.

Den æstetiker, vi herigennem får et lille ejendommeligt glimt af, foldede sig ellers hovedsagelig ud i hans behandling af det danske sprog. Han var herre over de fleste af dets virkemidler. Helst brugte han den brede, klare, let arkaiserede fremstilling, men han kunne finde sikre udtryk for barskhed, harme og overbærende ironi, og han forstod at benytte den store patos med smag. I enkelte øjeblikke – lykkeligst måske i bogen om hans gamle skole – kunne han få lunet til at spille. Men stedse spores i hans sprogbehandling latinitetens strenge tugt, til tider anes dens spændetrøje.

På et meget tidligt tidspunkt blev han klar over, at han ville være kirkehistoriker, og når Kornerup ville noget, ville han det til gavn. Hans mentale og fysiske ressourcer var meget betydelige, og han satte dem helt og fuldt ind i bestræbelserne for at komme til at mestre faget og skabe sig en position i første række blandt dets dyrkere. H. F. Rørdam havde sat ham i gang, J. Oskar Andersen skolede ham. Allerede 1919, fem år efter studentereksamen kvalificerede han sig ved at erhverve universitetets guldmedaille på en afhandling om Augustin. 1921 blev han teologisk kandidat, og 1928 erhvervede han doktorgraden. Den økonomiske basis for sin tilværelse fandt han – efter en afstikker til biblioteks-faget – i arkivgerningen. Det var ikke noget dårligt valg, for dette arbejde bragte ham i daglig kontakt med det stof, han

skulle bruge i sin forskning, og han blev som få fortrolig med aktmaterialet til dansk kirke-, skole- og åndshistorie. Men hans hu stod til universitetet. I 1936 deltog han i en konkurrence om det kirkehistoriske professorat ved Københavns universitet, hvad der skaffede ham et hæderfuldt nederlag.

Han havde allerede på det tidspunkt bag sig en række meget vægtige værker, først og fremmest naturligvis disputatsen om Hans Poulsen Resen, desuden Vor Frue Kirkes og Menigheds Historie (1929-30), som han havde redigeret og selv skrevet størsteparten af, Frederiksborg Statsskoles Historie 1630-1830 (1933), biografier af biskop Otto Fabricius og læremesteren H. F. Rørdam, udgaver, bl. a. af Hans Tausens postil, og et betydeligt antal større og mindre tidsskriftafhandlinger.

Skuffelsen i 1936 ændrede ikke Kornerups videnskabelige bane. Talrige værker og afhandlinger fra de følgende år vidnede om umindsket flid og en stadigt voksende sikkerhed overfor stoffet. Tidsskriftet Kirkehistoriske Samlinger prægedes i stadig højere grad af bidragene fra hans pen. 1939 blev han medudgiver (sammen med professor J. Oskar Andersen), fra 1950 var han eneredaktør. Et højdepunkt i sin produktion nåede han i disse år med Ribe Katedralskoles Historie I-II (1947-52), et stykke skolehistorie, der spænder adskilligt videre end til at være en monografi over en enkelt latinskole. I virkeligheden er den vel den dybestgående studie over dansk lærdomshistorie, vi har. Bogen blev til på et tidspunkt, hvor Kornerup stod i sin fuldeste manddomskraft, med et væld af erfaring, og emnet dækkede helt og fuldt det centrale i hans interesseområde, studielivet. Til sin sidste dag kredsede han om dette emne. Døden hentede ham, medens han var i færd med en udgave af skole- og universitetsmanden Caspar Paludan-Müllers breve. Udgaven blev bragt i havn af hans enke, fru Else Kornerup. Et andet af hans lærdomshistoriske værker var bogen Det kgl. danske Selskab for

Fædrelandets Historie 1745-1945 (1945), hans jubilæumshilsen til et af de talrige lærde selskaber, han var medlem af. Selskabet for dansk Kulturhistorie var han et energisk og loyalt medlem af fra 1936. 1953-55 var han dets formand.

Ved siden af lærdomshistorien fik også kirkehistorien sin del. Helligåndskirkens historie blev skrevet, en række af kirkens stormænd belystes gennem biografier, brevudgaver eller på anden måde, men først og fremmest redigerede han sammen med Hal Koch storværket Den danske Kirkes Historie. Han fik set 3 færdige bind, og ved hans død forelå manuskriptet til hans eget bind om tiden 1536-1670.

Det gælder for en række af Kornerups arbejder, at han tager sit udgangspunkt i udgivelsen af et skrift, en dokumentrække e. lign. og derudfra borer sig ned i stoffet, og hvor han ikke bruger den form, præges fremstillingen i reglen meget stærkt af det aktmæssige skelet. Hans styrke var nemlig i ganske særlig grad hans sikkerhed overfor dokumenterne. Han har med, hvad der skal med, akternes vidnesbyrd er kritiseret og vurderet så langt som aktmæssig kontrol kan skaffes, og konklusionerne er draget med forsigtighed, men også uden unødigt vaklen. Håndværksmæssig dygtighed understøttede hans lærde skarpsindighed.

Men nu og da kan dette håndlag føles som en begrænsning. Kornerup, der i samtaler kunne røbe en dyb, ja chokerende dyb og original indsigt i det menneskelige sinds afgrunde, får lidt for sjældent lejlighed til at vise dette i sine personalhistoriske arbejder. Var det håndværkerdygtigheden, der for villigt stillede velafpudsede termini technici til rådighed, var det latinitetens jerngreb om hans pen, der holdt ham tilbage, eller var det hans traditionsbundethed, der holdt ham på de banede stier? Kornerups forhold til traditionen må nemlig intet øjeblik tabes af syne, når man vil prøve at forstå ham som historiker og menneske. Ikke for intet var et af hans yndlingsciter Bernhard af Chartres' ord »nos

quasi nani super gigantum humeros sumus, quorum beneficio longius quam ipsi speculamur«. Selv stod han trygt på kæmpernes skuldre, reviderede deres opfattelse, byggede nyt, uhyre meget nyt til, og nogen radikal tvivl om den menneskelige indsigts støtte fremadskriden nærede han ikke, hvor pessimistisk han så end kunne være ved betragtningen af menneskers ufuldkommenhed. Sit gældsforhold til fortidens lærde såvelsom til ældre fagfæller understregede han ofte og gerne. Smukkeste fik han det måske udtrykt ved omtalen af en arkivmand og historiker, der var en generation ældre end han selv, idet han simpelthen sagde: »Jeg tænker på ham hver dag.« Og ingen kan tvivle om, at det var rigtigt; han havde svært ved ikke at lade solen gå ned over sin vrede, men mod sine venner var han trofast som få.

Hans traditionsbundethed gav ham et konservativt syn på livets foreteelser, på omgang mellem mennesker, på åndelige og materielle goder, men hans tilbøjelighed til at se tingene i den store historiske sammenhæng gjorde ham alligevel mærkeligt liberal. Hans gamle medarbejdere i rigsarkivets 2. afdeling vil mindes hvordan.

Trods et par store skuffelser og enkelte pinagtige konflikter fik han vel så harmonisk en tilværelse som nogen. Hertil bidrog et lykkeligt hjemmeliv, færden i et kulturmilieu, som gerne anerkendte ham som en af dets store, en sund og kraftig appetit på livets goder og så dette videnskabelige arbejde, som han følte både som et kald og en forpligtelse. Dette arbejde resulterede i et lærd forfatterskab, hvorved han satte sig selv et minde, der syner og varer. Hans venner vil i den korte tid, der er afsat til menneskeliv, huske en mand, der var finere og ejendommeligere endnu end dette lærdomsværk lader ane.

Sigurd Jensen